

ARRIESTA

LA REVISTA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LLEIDA - IV ÈPOCA - NOVEMBRE // DESEMBRE 2001 - Núm. 54

ARESTA 54

NOVEMBRE-DESEMBRE 2001

2

TEMA DE PORTADA

INTRÈPIDES PIONERES DE L' AVENTURA

Mercè Ciutat

5

ARICLE

CONTE DE LES CINC NENES

QUE VOLIEN TOCAR EL CEL

Magda Sales i Miret

6

ARTICLE

MAY SHELTON, LA REINA BLANCA

DEL KILIMANJARO

Maria Huguet i Recasens

8

ALPINISME

CRÒNICA D'UNA ASCENSIÓ ANUNCIADA

M. Lluïsa Huguet i Recasens

9

VIATGES

DE VIATGE PER BOLÍVIA (II)

M. Lluïsa Huguet i Recasens

11

VIDA DEL CENTRE

XLIII PESSEBRE AL CIM D'UNA MUNTANYA

Àngel Gàzquez

12

SENDERISME

EURO RANDO 2001

Pep el Valencià

13

SAS

LA SECCIÓ D'ACTIVITATS SUBAQUÀTIQUES

DEL CEL I L'ACTUAL NORMATIVA

Blai Montserrat i Calderó

15

SENDERISME

CAMÍ DELS BONS HOMES

Lluïsa Terés i Lluís Taberner

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sáez, Núria Solé i Juli Vallory. DISSENY GRÀFIC: Josep Herràndiz. EDITA: Centre Excursionista de Lleida. REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.net/clients/cel>. IMPRIMEIX: Arts Gràfiques Bobalà, SL. DIPÒSIT LEGAL: L-39-1958. Tirada 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números 2.200 ptes. Preu del número 400 ptes. Impres en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. FOTO DE PORTADA: La Magda Sales a l'agulla Thitkaxeff (3.052 m)-Arxiu Xavi Palau. COL·LABOREN:

LA VALENTIA DE LA NOSTRA ESTIMADA MAGDA SALES en coronar tots els tresmils del Pirineu, ens ha donat la idea de dedicar aquest número de l' **Aresta** a la dona, ja que des del principi dels temps, ella ha estat objecte d'una discriminació molt pronunciada respecte a l'home. Per això, qualsevol fita que hagi aconseguit en qualsevol terreny, sigui gran o petita, mereix una atenció.

Arribar a establir una igualtat entre home i dona, considerats com a persones individuals, ha estat un procés llarg, difícil i dur (i encara no està tot fet). A aquest procés hi han ajudat molt els moviments feministes de caire progressista i de vegades polític, que des del segle XIX s'han anat succeint. No obstant això, cal valorar també les petites tasques que, de vegades des de casa mateix, de mica en mica i dia rere dia, han anat ampliant el camp de llibertat de la dona, gràcies a la seva voluntat i a la seva perseverança.

Tot i així, fer passes endavant costa molt, perquè la condició de dona porta un paper implícit en cadascun dels àmbits en què es mou (laboral, social, polític, familiar i fins i tot individual, atenent a l'aspecte biològic, físic o psicològic). Uns papers que pel fet de ser dona, s'assumeixen amb molta responsabilitat, segurament a causa d'un tema educacional, i que posen les coses més difícils del que haurien de ser.

Per això, des de l' **Aresta** volem retre homenatge a totes aquelles dones que d'alguna manera han hagut de trencar motlles per aconseguir alguna fita.

Gràcies a l'esforç, petit o gran, de totes, la dona és on és.

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Institució Pública de la Diputació de Lleida

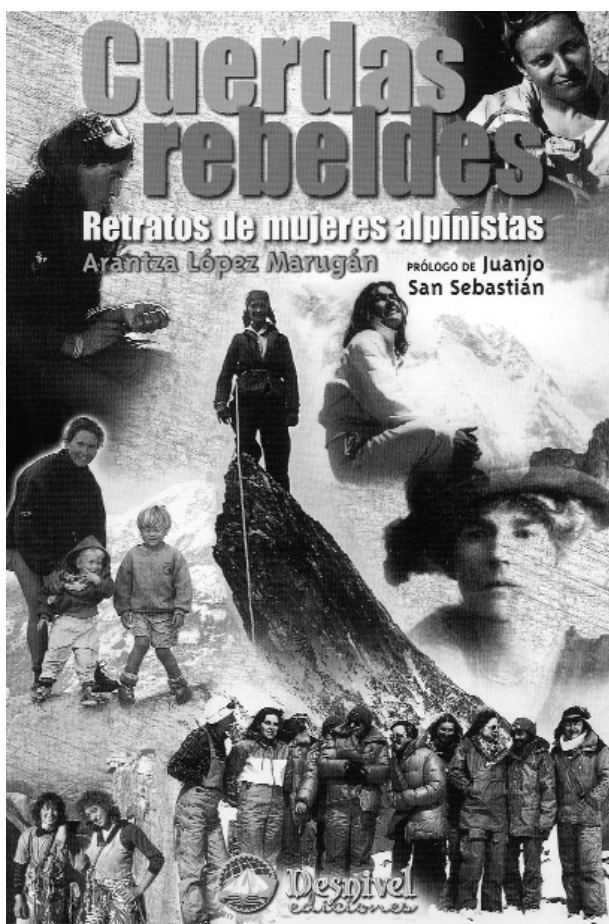

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Intrèpides pioneres de l'aventura

“Els obstacles hi són per superar-los”

Gertrude Bell

Portada del llibre *Cuerdas rebeldes*, de Arantza López Marugán, editat per Desnivel.

La història de la humanitat ha estat protagonitzada pels homes i les dones, però la seva recerca ha estat, gairebé sempre, en mans dels homes. Moltes són les llacunes que podem trobar en qualsevol manual i fins i tot en llibres especialitzats. Una clara mostra n'és la història de l'excursionisme.

El tema de la dona i la història no em ve de nou. He procurat llegir i, de vegades, escriure alguna cosa. La Magda Sales m'ha brindat l'ocasió de fer-ho sobre un tema que m'interessa com a persona i al mateix temps com a professió, la dona i l'alpinisme. Tot preparant la jornada del darrer tresmil, i per poder fer un breu escrit que recollís el que la Magda ha estat des que marxà de casa per conèixer món, em va “obligar” a furgar

papers, revistes, llibres... i posar-me al dia de les darreres publicacions. Així vaig comprovar que actualment hi ha al mercat algunes publicacions noves, la major part de les quals estan fetes per dones i que evidencien el nom i l'activitat d'un seguit de fèmínes que han viscut l'experiència de la muntanya o el risc de l'aventura viatgera en diferents parts del planeta. També trobem alguna recopilació d'escrits realitzats per elles mateixes amb referències a la seva aventura alpinística o viatgera. Reculls com el publicat per Desnivel, *Cuerdas rebeldes*, obra de l'alpinista Arantza López Marugán i Premi Desnivel d'enguany, així com biografies bastant completes com *La reina del Desert* sobre la vida de la distingida lady anglesa Gertrude Bell, de la Janet Wallach. *Viatge a Lhasa*, de la centenària Alexandra David-Néel que a més de ser una gran estudiosa de les cultures i religions orientals, s'atreu a endinsar-se per les valls i muntanyes del món de les neus per conèixer els seus secrets i viure amb la seva gent.

L'Enciclopedia de la montaña, de J. J. Zorrilla, publicada per Desnivel, i que fa un recull dels fets més significatius d'un seguit de dones des de la primera ascensió al Mont Blanc el 1809, fins avui dia, en un sol bloc amb el títol “Montañismo femenino”, solament té un apartat específic, un parell de dones pioneres de l'activitat alpinística del segle XIX i d'aquelles més rellevants del segle XX, la major part de les quals encara són vives. Curiosament, no hi ha cap apartat dedicat al “montañismo masculino”, ja que cadascun d'ells té el seu propi espai.

Manu Leguineche, en el pròleg de *Viajeras intrépidas y aventureras* escrit per la Cristina Morató i publicat per Plaza y Janés, recull alguna de les opinions que es tenia sobre la dona amb esperit de conèixer món fins no fa tant temps. Així tenim el dit medieval alemany, “pelegrina marxà i puta tornà”, fent una clara referència a aquelles dones interessades a no seguir els cànons socials establerts i que eren qualificades amb els adjectius més despectius que hi havia al mercat enciclopèdic. A començaments del segle XIX, exactament el 1838, un article de premsa definia la dona alpinista com “una verge que és incapaç de trobar marit”, o bé l'expressió utilitzada en moltes ocasions a l'hora de valorar la dificultat de les ascensions “...es tracta d'una ascensió de les més difícils”, o bé “... es

Així: Rosita Catalá

Rosita Catalá i Pepita Delclòs al cim del Mont Perdut l'estiu de 1959.

tracta d'un passeig per a senyoretes". Mummery, reconegut alpinista de finals del segle XIX, davant les paraules de la seva companya "...vas dir que una dona no seria capaç", li respongué "...vaig dir una dama". Tot seguit, el mateix Leguineche recorda les paraules de Lamartine, per deixar clar que no tot el món masculí tenia la mateixa opinió de l'altre sexe "...el miracle l'hem d'esperar d'una dona".

Al llarg de la història de l'excursionisme, podem trobar nombrosos exemples de dones que van saber trencar motlles i cotilles per dur a terme allò que els agradava, viatjar conèixer món fent el que aleshores era gairebé una activitat exclusiva del món masculí. El llibre de la Michele Slung *Vivendo con caníbales*, publicat per National Geographic, inclou una llista amb el títol "dones que van ampliar les fronteres" des de l'any 381 quan la religiosa Etheria viatjà a Jerusalem i Egipte i escrigué una guia de Terra Santa adreçada als pelegrins, fins ara, recollint testimonis de fèmines tan agosarades com Lady Mary Wortley, al segle XVIII, que va escandalitzar la seva ciutat, Londres, quan s'atreví a viatjar sola a Constantinoble sense el seu marit. Tant li va agradar el viatge que es passà la resta de la seva vida per l'orient mitjà.

De totes les biografies de dones aventureres que he pogut consultar, n'hi ha algunes que m'han impressionat especialment, per exemple les vivències de Lady Gertrude Bell, més coneguda com la Reina del Desert. Una vida dedicada a l'aventura sense perdre els seus principis de senyoreta anglesa i de "casa bé". Acostumava a viatjar en camell pel desert però menjava amb la seva vaixel·la de porcellana anglesa que sempre portava. No solament fou assessora de reis i consellera d'en Lawrence d'Àràbia sinó una amant de la muntanya. El 1902, acompanyada per dos guies, intentava una primera al Fisteraarhorn. Després d'un "bivac victorià" i principi de congelacions a mans i peus, deixaria constància de les seves aptituds com a alpinista.

Pel que fa a la competitivitat, exclusivitat, rècords, lluita pel primer lloc... m'ha sorprès comprovar que ja a començaments del segle XX hi havia una certa competència entre aquestes dones pioneres de l'alpinisme femení. El cas de les americanes Anne Peck i Fanny Bullock per obtenir la màxima alçada les va portar a un dur enfrontament més propi del segle XXI. L'Anne Peck, el 1908, arriscà la seva vida i la dels seus dos companys a l'Huascaran per superar l'alçada de la Bullock (6.954 m) rècord que havia obtingut el 1906 a Caixmir. La sorpresa fou gran quan la Peck, creient que el cim sud-americà arribava als 7.000 m, comprovà que estava molt per sota de l'alçada aconseguida per la de la seva adversària. Sembla ser que aquest fet la traumatitzà de tal manera que poca cosa més va fer.

No voldria acabar sense fer una anàlisi de l'origen social d'aquestes dones amb esperit aventurer que ens han marcat el camí. Gairebé totes gaudien d'una posició econòmicament benestant amb un nivell d'estudis rellevant que afavoria la seva autonomia a l'hora de prendre decisions. En general eren de nacionalitat anglesa o nord-americana, països més avançats econòmicament i social, si bé pel que fa a les idees encara faltaven uns quants anys per arribar a una plena igualtat. Així ens ho explica la mateixa Bullock que no es cansava de carregar la seva pancarta demanant el dret de vot per a les dones, quan anava d'expedició. Voldria aprofitar per parlar d'una dona a la qual s'ha bandejat injustament en alguns manuals no solament pel fet de ser dona, sinó per pertànyer a una classe social baixa: Marie Paradís, filla de Chamonix que regentava una taverna i que als 18 anys pujà al Mont Blanc, el 1807, així doncs, va ser la primera fèmina que el coronà i no l'Henriette d'Angeville, lady anglesa que ho realitzà anys més tard, i a la qual se li atribueix el fet.

No he fet cap menció de les dones pertanyents a generacions més properes i actuals, les quals poden decidir per elles mateixes sense necessitat de demanar autoritzacions i sense cap

mena d'impediments legals. Sortosament cada cop són més les que participen en un pla d'igualtat amb els seus companys a l'hora de preparar expedicions, demostrant que molts dels entrebancs ja estan superats. Les perspectives són favorables. La història de l'alpinisme actual l'hem de fer entre totes les persones, homes i dones, aprofitant el grau de consciència que hem aconseguit, mercès a l'educació.

"... estudiar la vida i aventures d'aquestes dones és una oportunitat perquè la nostra imaginació miri cap al futur . Com a dones d'avui, quins altres camps que requereixen esforços podem obrir per a les nostres filles i nêtes, de la mateixa manera que les nostres mares i padrines van obrir les portes de l'exploració i l'aventura per a nosaltres? Allí on anem, portarem el llegat d'aquelles que ens han precedit i sempre recorrerem un doble camí: l'exploració exterior i interior, avançant juntes, per sempre, cap a nous mons" Reeve Lindbergh (Introducció de *Viviendo con caníbales*)

BIBLIOGRAFIA

BOND, Maribeth. *Viajeras intrépidas* ed. Océano, 2001 Barcelona.

DAVID-NÉEL, A., *Viaje a Lhasa*, ed. Península. Altair Viajes, 1999 Barcelona.

LÓPEZ MARUGAN, A, *Cuerdas Rebeldes*, ed. Desnivel, 2001, Madrid.

MORATÓ, Cristina. *Viajeras intrépidas y aventureras*, ed. Plaza i Janés, 2001 Barcelona.

SLUNG, Michele *Viviendo con caníbales* , ed. *National Geographic*, 2001, Barcelona.

La Magda i la M. Lluïsa al llac dels Besiberris.

WALLACH, Janet. *La reina del desierto*, ed. Punto de Lectura, 2000 Barcelona.

ZORRILLA, J. J., *Enciclopedia de la montaña* , ed. Desnivel, 2000, Madrid.

Mercè Ciutat

Banc Sabadell

Conte de les cinc nenes que volien tocar el cel

Així: Carles Sáez

Les nenes al cim de l'Aragüells (hi falta la Joana).

Hi havia una vegada, al més amunt, al nord del País Basc, de l'Aragó i de Catalunya, unes muntanyes que tenen per nom PIRINEU, serra elevada que domina tot el que l'envolta i on qualsevol canvi d'estació, de temps i, fins i tot el curs de cada hora, produeix alteracions en el seu aspecte. Si el temps és bo els seus cims es retallen en el cel, però de vegades a la plana fa bonança i elles es desperten tapades per una espessa capa de núvols que les pot deixar ben blanques de neu. Tot agafant les valls que comencen en les capçaleres d'aquestes muntanyes i seguint el curs dels rius es poden trobar diferents pobles i ciutats, una d'elles és Lleida. En aquest indret hi viuen cinc nenes: l'Amàlia, l'Alba, la Judith, l'Èlia i la Joana que des que van néixer, dins les seves cases tot sovint senten parlar de les muntanyes del Pirineu. Elles se les imaginaven i somien que des del més amunt, a dalt del cim, podrien tocar fins i tot el cel; els seus pares les havien portat a fer excursions pels voltants i havien tingut l'oportunitat de poder -les veure de prop però mai no havien pogut arribar fins al més amunt.

Un dia a la plana de Lleida van sentir dir que al Centre es feia una excursió per fer un dels pics més alts del Pirineu, l'Aragüells, i van pensar: "aquesta és la nostra oportunitat". Totes emocionades van demanar als seus pares si hi podien anar, ja que tenien ganes de sentir i de viure totes les coses que havien sentit explicar tants cops.

Així doncs, el dia 16 de setembre, molt de matí, totes, amb la motxilla a l'esquena, menys la Joana que era tan petita que ella matei-

xa era la motxilla del seu pare, van començar a pujar pel bosc..., ara camina, ara descanso, oh oh!! ara ja no hi ha bosc sinó moltes pedres més altes que elles, ui que no puc passar aquesta pedra! parem a respirar... però anem tirant amunt que el coll ja es veu; "falta poc? això és més difícil del que em pensava, no sé si arribaré" i de cop, se sent molt soroll de gent que ve de dalt al cim que diuen "vinga, venga que ja arribeu i esteu a punt de fer el vostre primer 3.000" això els fa agafar força i arribar a dalt amb una gran rialla de satisfacció. Tot just acaben d'arribar quan tothom torna a cridar: "vinga, venga que ja arribes", aquest cop criden a la Magda que aquest dia fa el seu darrer 3.000.

I tots junts, allà a dalt del cim de l'Aragüells, comparteixen aquelles sensacions que tantes vegades havien sentit comentar als seus pares. "És impressionant tot el que es veu des d'aquí dalt." "És inexplorable".

També van adonar-se que hi havia alguna cosa especial que unia tota aquella gent de totes les edats: "poder compartir moments en un marc tan bonic com és la MUNTANYA".

I el cel, i el cel, que el podem tocar? van cridar totes saltant.

I així va ser com l'Amàlia, l'Alba, la Judith, l'Èlia i la Joana van fer el seu primer 3000. I catacric i catacrac, aquest conte s'ha acabat.

Magda Sales i Miret

May Shelton, la reina blanca del Kilimanjaro

Les dones intrèpides i amb ambicions aventureres no solament consten en la història del segle XX, com hom pot entendre. Entre les moltes dèries que la humanitat ha tingut, una és la de mesurar-se amb el desconegut i llançar-se a córrer món, on la peripècia pot tenir polsims de romanticisme i d'ambició.

Però, ens sembla versemblant introduir un dels molts exemples de dones que durant el segle XIX s'exposaren a grans aventures. Certament, ens separen molts anys i molts canvis des d'aleshores. Les nostres predecessores foren valentes, de forta personalitat i transgressores dins d'un món dominat pels homes. Foren viatgeres i aventureres, però no excèntriques ni rebels. Això sí, deixaren una estela de llegenda encara poc coneguda. Elles, viatgeres amb faldilles, corsés i amb tot un grapat de prejudicis que portaven a la motxilla. El salacot i el fusell, així com els enagos, formaven part del seu equipatge.

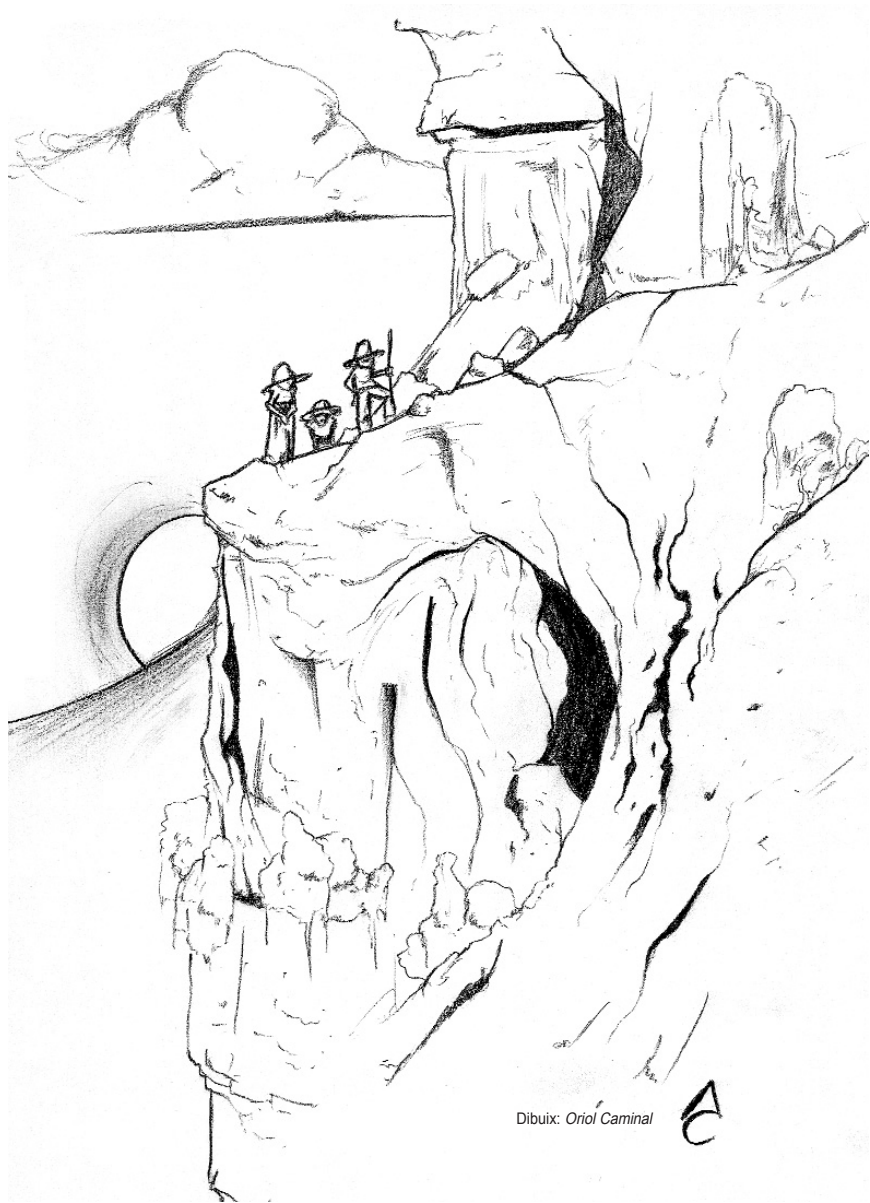
El personatge que us presentem n'és una mostra. Corria l'any 1858 quan May French va néixer a l'altre cantó de l'Atlàntic. Les cases colonials i les plantacions eren les activitats de famílies d'origen europeu. Aquell país —encara no nació— estava començant a agitar-se. I Europa era per a alguns membres de riques famílies un espill de cultura i art, més que les zones salvatges cap a l'oest. May de família darwiniana, atea, materialista, optimista i amb inquietuds literàries, ha deixat escrites pàgines autobiogràfiques en *Herbert Severance*, redactada en 1889. Novel·la amb ingredients d'intrigues, abandonaments i secrets. Però res no sabem de la seva joventut sudista i europea.

Ella era "mig rossa mig morena, excel·lent amazona, bona tiradora i esportista, cosa que li va permetre exercitar i controlar la ment" tanmateix "cap dona autèntica es desprèn de la seva feminitat" escriu el seu *alter ego*, Edith Longstreth, de la novel·la. May, doncs, es una rica hereva i decideix emprendre una aventura, no sense abans haver fet moltes preguntes a Sir Henry Morton Stanley, amic del seu pare, el qual es troba en el cim de la glòria per allà al final dels anys seixanta. L'experiència: la calor, la selva, les marxes esgotadores... El mapa d'Àfrica s'obre davant els seus ulls amb mirada ràpida. Tanmateix, el matrimoni amb Eli Lemon Shelton la converteix en una dona casada i enamorada. Però Shelton no l'acompanya en els seus anhels. Simplement, l'espera. Decideix, doncs, que el país massai, i el Kilimanjaro, seran el seu nou destí.

Des de les més altes esferes patriarcal del món conegut la titllen d'agosarada, desafiadora, feminista i americana.

Res no l'importa. Ho prepara tot com si fos una contesa militar, fins a l'últim detall. Ha decidit, però, no passar gana, ni set, ni calor, ni febre, coses tanmateix, difícils d'aconseguir. La impedimenta inclourà des de querosè, fusells, pistoles, bateria de cuina fins a una banyera, coberts de plata, cadires i taules plegables. Pel que fa a la roba, des de camises de dormir, barrets, vestits de seda, llençols fins a vestits jaqueta i faldilles curtes —des del turmell. A més d'objectes com perles, puntes, botons de coure, sedes, paraigües, capses de música... per canviar amb els caps de les tribus que visitaria.

De Londres a Mombasa l'expedició és tot un espectacle. "Si torna viva, el que tindrà per explicar...". És el centre de tot comentari i exclamació irònica. A Mombasa no és ben rebuda per les autoritats colonials angleses. La CO Imperial Britànica de l'Àfrica de l'est no està disposada a facilitar-li les coses, serà a Zanzibar on haurà de negociar poder entrar ja de ple al

continent. El sultà de l'illa la troba "divertida i sorprenent" i li permet el viatge. "Bebe bwana" (la dona cap), serà qui contractarà més de cent homes per a l'expedició, les dones portejadores seran escasses. Té cura dels seus expedicionaris, que vesteix per a l'ocasió. Quan s'adreça als portejadors, dels quals espera molt, li contesten "Inch Allah" (si Déu vol). La columna de gent comença a caminar. L'insomni s'apodera d'ella molt aviat, però és implacable amb la seva tropa, controla la higiene, els vacuna contra la verola, fa bullir l'aigua, talla els cabells dels homes, fa netejar -los els polls... ella camina tant si plou com si la calor és sufocant. La salut és el més important, es banya a la banyera i representa amb dignitat el cerimonial del te, que sorpren els indígenes "Bebe Bwana el gran espectacle de la jungla".

No es retrau, s'enfronta a tot amb arrogància, s'entrevista amb el personatge més important de la regió sud de l'Àfrica, Miraeli, que vol conèixer la Reina Blanca. També prop de Moshi, en el control alemany, té una altra recepció amb Mandara, un personatge famós per la seva crueltat, que vol veure una dona blanca, i canviar-la per cent vaques. La por no li fa perdre el decòrum ni l'elegància. L'home es queda parat de veure-la amb tota la seva esplendor. A l'abril de 1891 arriba al llac Chala, a dos mil metres d'altitud. El fred, els boscos, la boira hi són constants. Recorre amb una barca el cràter que s'hi forma, l'estudia. La màquina de fotografiar i la bandera americana són alguns dels seus objectes més necessaris.

May es troba en el lloc més llunyà del món occidental. El Kilimanjaro s'obre davant seu, la gran muntanya solitària i blanca, la deessa d'Àfrica, de poderosa atracció. Després de sis mesos de marxa els massais impressionen May, amb els quals té alguns encontres aterradors. Aconsegueix, però, poder intercanviar pedres precioses: els massais "...són els tràgics d'Àfrica ... lluiten en silenci ... tenen una energia i una audàcia superiors" escriu May. Vint anys després Karen Blixen (*Memorias*

de Àfrica, al cinema) també escriu sobre ells, els sorpren a ambdues la seva passivitat davant l'home blanc. Els massais viuen l'ocàs del seu món.

La salut comença a faltar. L'esgotament, la set, la malaltia, la febre, les llagues i potser la lepra, els insectes penetren en les seves ungles, li piquen als ulls les paparres, les puces, la pols, el fang ... un dolor generalitzat i un accident, una caiguda en un riu, li lesiona l'espatlla greument. Però tot és compensat per la visió de la deessa blanca, el Kilimanjaro. Amb un aspecte fantasmagòric arriba a Masinde. No parla, amb prou feines es mou. La disenteria i les fractures fan perillar la seva precària salut. Desitja veure aviat Shelton "a qui li dec tot, el meu refugi, el meu company..." dirà ella, el qual morirà uns mesos més tard. El retrobament fou efímer. El vaixell salpa de Mombasa, somia amb el retrobament, hauria d'aguantar!!!

May li serà fidel els quaranta anys que el sobreviu. Sent, després de tot, no haver-lo conegut més. En 1892, serà convidada a Cardiff per l'Associació Britànica de Geografia per fer un discurs sobre l'exploració del llac Chala. Al 1894 May torna a Àfrica: "va valer la pena tot plegat, l'energia emprada, la investigació, els diners, les dificultats, els dubtes i les enyorances..." escriu. Accepta la proposta del rei belga Leopold II per estudiar les poblacions del Congo. Pensa participar en la colonització, però lluitarà contra l'esclavitud, fet que li costa alguns enfrontaments amb les societats filantròpiques de l'època -tal vegada l'obscurantisme, la invisibilitat com a defensora dels africans i com a dona. L'any 1914, amb cinquanta-sis anys, May, enèrgica, recull fons per a la Creu Roja belga.

"Bebe Bwana" mor durant 1936 de vella, als setanta-vuit anys, en calma, i en l'oblit de les generacions posteriors les quals es creuen pioneres. Un homenatge a les dones que gosen fer de les seves vides una aventura coherent i amb dignitat.

Maria Huguet i Recasens

Amics de l'Aventura

Crònica d'una ascensió anunciada

El dissabte 15 de setembre molts de nosaltres vam preparar la motxilla, com sovint ho fem, i ens vam dirigir al Pirineu per gaudir d'un nou cap de setmana tresmiler. Però el cert és que no era un cap de setmana habitual. Hi anàvem per viure un esdeveniment.

La nostra companya i amiga arribava al final del més llarg trajecte per assolir coronar totes les muntanyes de tres mil metres del nostre estimat Pirineu. El cim dels Aragüells havia de ser el testimoni que la Magda Sales havia aconseguit aquesta fita. Com anys enrere ho havien fet en J. M. Charles, en Feliu, en J. Guivernau, en J. Ramon Segura i en Jordi Farré i Jordi Almazara.

Ara era la Magda qui ho havia aconseguit, després de fer un vertader 'sprint' durant el mes d'agost. Per a tots nosaltres era un esdeveniment social que ens permetia celebrar, amb una bona amiga, una fita personal, però també un poc nostra. I tots i totes hi vam voler ser presents.

La jornada del 16 de setembre, dia en què la Magda pujaria el seu darrer tresmil (de moment), va transcórrer de la millor manera desitjada. Un dia esplèndid va permetre que una cinquantena de socis i sòcies realitzéssim una ascensió a l'Aragüells en el més pur estil del Centre. Amb unes tres hores tots érem dalt i la Magda, com indica el protocol, arribava la darrera per coronar el cim sota una cúpula de pals d'esquí i piolets. Allí, com sempre, la celebració fou la més cordial i joiosa. L'omnipresent Aneto ens observava atentament, tot pensant en les vegades que també la Magda l'havia trepitjat.

L'hora dels parlaments i del cava foren un altre dels moments fonamentals: ara els crits joiosos del Feliu i després les paraules de la presidenta, les meves i les d'en Guivernau, foren rubricades per la pròpia Magda que ens explicà un xic més el perquè de la seva fallera muntanyenca. Tot sota la presència de l'inefable piolet d'en Juli Soler Santaló.

Què dir de la Magda? Com ella recordava, nascuda quasi al peu del cim més alt del Segrià, el Montmaneu, la seva estima per la muntanya l'ha portada a recórrer valls i cims del Pirineu durant quasi 2 dècades de la seva vida. Al llarg d'aquest anys, l'hem pogut conèixer, fer amics i amigues, gaudir, però també a vegades patir per aquestes muntanyes.

De fet, jo crec que ella, de totes les dones que hem pul·lulat pel Centre, havia de ser la primera que assolís la fita tresmilera.

Arxiu: Lluïsa Huguet

La Magda arribant al cim.

Ja als anys 80 la trobàvem fent primeres al Cadí i hivernals amb el benhaurat Òscar Ribes. I als 90, a la vora de molts de nosaltres, trescant tresmils, escalant arreu, fent esquí de muntanya i fins i tot curses.

La seva inquietud muntanyenca també la portà a fer muntanya fora del nostre país. Els Alps l'han vist en èpoques diferents, el Tubkal marroquí també, i fins i tot els Andes bolivians. Allí l'imponent Huayna Potosí fou l'objectiu de la seva incursió andina, i jo vaig tenir el goig de compartir l'ascensió i aprendre més sobre què significa fer muntanya i com s'ha de fer.

Tot plegat, indicava que la Magda havia d'acabar la carrera dels tresmils amb excel·lent, ja que la majoria de cims del Pirineu l'han vist superar els passos més difícils de les seves crestes.

Així doncs, la festa del dia 16 en fou una brillant cloenda, que creiem que no acabarà aquí ja que el 'virus' de la muntanya és difícil de combatre.

Magda, felicitats, i tornarem a recórrer cims, carenes i valls.

M. Lluïsa Huguet i Recasens

De viatge per Bolívia (II)

La capital més alta del món

El nostre següent objectiu era viatjar cap a la capital boliviana, La Paz. Un viatge amb bus de més de 10 hores, bon tros sense asfaltar, ens transportà al cor de Bolívia. Un viatge que no s'oblida.

La Paz és una ciutat de quasi 2 milions d'habitants. Situada a 3.800 m i rodejada per la immensa Cordillera Real i amb la presència imponent de l'Il·limani (6.490 m).

Si es coneixen altres ciutats de l'Amèrica Llatina, caracteritzades per ser grans aglomeracions, on es diferencien els barris segons la classe social que hi viu, La Paz sobta. Hi ha una zona residencial on viu la classe alta i s'hi concentren les ambaixades, però la resta de la ciutat és un caos de carrers i en vies de convertir-se també en una urbs pol·lucionada pel trànsit rodat. Aquest es basa en una gran multitud de cotxes, busos i furgonetes que fan de transport públic. Per un bolivià i mig (unes 50 ptes.) la gent es desplaça, sembla, sense parar d'un lloc a l'altre. La zona on hi ha la major part d'hotels de la ciutat, és també la més popular, amb la qual cosa vius en directe la vida quotidiana dels 'paceños'.

El comerç és l'activitat econòmica dominant: carrers plens de parades de tot tipus de productes; es pot dir que quasi tot La Paz és un mercat.

És destacable el carrer de les Bruixes, on es poden trobar tota mena de productes per fer ofrenes a la 'Pachamama' (la terra mare pels pobles de l'altiplà andí). El que més impacta són els fetus de vicunyes. Ja ens hem referit anteriorment a la presència d'un important percentatge de població indígena a Bolívia, que manté part de les seves antigues tradicions i creences, amb la qual cosa es produeix un sincretisme curiós entre les pròpies cultures i la imposada fa 500 anys.

També cal dir que, per sobre dels 4.000 m i on hi ha l'aeroport, ha crescut en els darrers anys una nova ciutat, a causa de les migracions rurals. El Alto és una ciutat que va néixer com a barri i avui ja té ajuntament propi; gairebé al peu de l'Huayna Potosí, aquesta ciutat creix, almenys fins ara, amb la problemàtica pròpia de les àrees urbanes creades pels moviments espontanis de la població (manca d'infraestructures i planificació).

El mar interior andí: el Titicaca

De visita obligada, per a qui viatja per Bolívia o el Perú, és el llac Titicaca. Situat a 3.810 m sobre el nivell del mar i en el cor

Arxiu: M. Lluïsa Huguet

Volcà Sajama.

de l'altiplà, té una superfície de 8.300 km², fent de frontera en els dos països andins.

La ciutat boliviana de Copacabana (d'on la famosa platja brasilena plagia el nom) és la població que et permet l'exploració d'aquest espai. Des de Copacabana, el turista té la possibilitat de visitar, amb precàries embarcacions, les illes del Sol i de la Lluna, referents essencials per conèixer restes arqueològiques de les cultures precolombines de l'altiplà andí. Tot i la presència de turistes (la majoria de motxilla) és una població tranquil·la, que et permet desconnectar de la transitada capital.

Pels pobles aimara i quítxua, el Titicaca té un significat sagrat i mític. Segons les seves creences, fou aquí on les seves deïtats crearen el món després d'un diluvi que donà lloc al mar interior. És així com, avui en dia, a la vora del llac, la gent continua fent les seves ofrenes i realitzant pràctiques ancestrals, alterades per la influència de la religió cristiana.

L'illa del Sol té força interès per la seva ubicació, així com per les restes arqueològiques que conté, des de l'escalinata de l'inca fins al laberint Txikcana (al sud de l'illa). Nosaltres, com que teníem el temps necessari, vam fer -hi una excursió d'un dia, realitzant una caminada d'unes 4 hores de sud a nord, que ens va permetre de conèixer espais arqueològics i gaudir de vistes espectaculars del llac i de la majestuosa Cordillera Real. Els contrastos entre el cel, el blau intens de l'aigua del llac, l'aridesa de la terra de l'illa, l'escassa vegetació, els conreus, ... són una bona companyia durant una caminada que no et deixa indiferent, i on l'alçada es deixa notar.

La cultura de Tiahuanaco

Bolívia, a part de ser terra d'aimares i de quítxues, ha tingut, al llarg de la història, moments diversos i de gran interès. Així cal parlar de la cultura preincaica de Tiahuanaco, que es desenvolupà entre el 1500 abans de Crist fins el segle XIII, quan va ser destruïda pels aimares, procedents de l'actual Xile.

La cultura de Tiahuanaco té origen en la ciutat del mateix nom situada en l'altiplà al sud del llac Titicaca, on avui encara se'n poden visitar les restes arqueològiques. Són destacables la piràmide Akapana, el temple Kalasasaya i la Porta del Sol, entre altres. Aquesta cultura es creu que destacà pel seu grau de desenvolupament agrari, així com per la seva estructura políticoadministrativa, ja que dominà el seu espai més proper. Però, evidentment, també caldria parlar dels aspectes religiosos i artístics.

És interessant visitar el museu de Tiahuanaco a La Paz, on es descobreixen més facetes d'aquesta cultura, en què destaquen les peces de ceràmica.

Completant el viatge

Com podreu veure en un altre article, la nostra estada a Bolívia no sols es limità a conèixer aspectes paisatgístics i culturals, sinó que també la muntanya fou la nostra fita. La Cordillera Real és un espai privilegiat per als muntanyencs, i els cincmils Pequeño Alpamayo, la Piràmide Blanca, el pic Tarija i l'imponent Huayna Potosí, de 6.088 metres, foren els cims assolits per alguns dels membres del viatge.

En el nostre periple per terres andines, encara vam poder conèixer la part nord-oest de Bolívia, en el viatge que ens havia de portar novament a Xile, per, des d'Arica, retornar a Santiago.

Un trajecte amb bus des de La Paz a Arica penetra en la Cordillera Occidental, on destaca el Sajama (6.780 m), el cim més alt de Bolívia; un perfecte con volcànic sempre nevà, dominant l'altiplà i acompanyat pels, també volcans, bessons Payachatas de més de cinc mil metres.

La ruta transcorre sempre pels 4.000 metres, per després, en passar la frontera, començar a baixar per una trepidant carretera fins Arica, a la vora del Pacífic Sud, sempre amb unes onades ben revoltades. Abans d'aquest descens, les darreres llums del dia ens van permetre veure una petita part del parc nacional de Lauca, al vessant xilè, amb la seva serralada volcànica i amb la presència del Parinacota (6.330 m). Un inoblidable viatge al cor dels Andes.

Llac Titicaca: Illa del Sol amb l'Eli Socies, la Pepa Mallol i el Jordi Mayor.

Un vol espectacular des d'Arica a Santiago ens va permetre tenir una darrera visió del desert d'Atacama, amb els seus volcans nevats i el Pacífic en primer pla, per acabar amb una ullada a l'Aconcagua, destacant per sobre dels Andes xilens.

Només ens queda esmentar i recomanar, a qui tingui l'oportunitat d'anar-hi, el museu xilè d'art precolombí de Santiago, el qual té una brillant mostra de peces de les diverses cultures autòctones de les terres americanes: maia, asteca, la de Tiahuanaco, inca, tolteca, chavin, olmeca... hi són totes representades i permeten, al visitant, obtenir una completa aproximació a les cultures existents abans de la colonització.

A més a més del que aquí s'ha recollit, Bolívia té més diversitat de llocs que mereixen l'atenció del bon viatger. En un proper espai, tindreu la descripció de l'activitat andinista que vam realitzar durant el viatge. Però no volem deixar d'esmentar que Bolívia té, a més, ciutats importants com Sucre, Potosí o Santa Cruz, amb les seves missions jesuítiques; la zona del 'yungues', com a espai selvàtic i, sobretot, el departament amazònic del Beni, on la natura ha d'adquirir la seva màxima expressió en riquesa natural.

Amb tot, Bolívia és una gran excusa per viatjar.

Hi vam ser del 9 de juliol al 7 d'agost: Pepa Mallol, Jordi Mayor, Jordi Jové, Eli Sòcies i els nostres amics artesencs Joan Roca i Domingo Aldavó.

M. Lluïsa Huguet i Recasens,
agost de 2001

XLIII pessebre al cim d'una muntanya

El proper diumenge 16 de desembre anirem, com cada any quan s'acosta Nadal, a col·locar el nostre tradicional Pessebre al cim d'una muntanya, aquest any en la seva 43a edició. Ja són anys i pessebres!

Enguany, el lloc escollit és l'ermita de Sant Gervàs, al vessant sud de la serra del mateix nom, a 1.230 m d'alçada. La carena de la serra de Sant Gervàs limita amb les comarques dels Pallars i la Ribagorça, a la contrada de la Terreta, avui coneguda per la Vall dels Voltors.

Seguint la carretera N-230, al km 101 trobarem la gasolinera d'Areny, poc després, a la dreta, hi ha el pont d'Orrit sobre el riu Noguera Ribagorçana, pont medieval i estret (sembla que ara volen fer-ne un de nou). Sortint del pont, hem d'agafar la pista de l'esquerra que va en direcció nord. Els dos primers quilòmetres són de terra, però després, ja asfaltada, s'enfila muntanya amunt durant uns 8 km fins al poble de Torre de Tamúrcia; uns centenars de metres més, sense asfaltar altre cop, i arribarem a les Collades, a uns 1.000 m d'alçada, dominant la vall del Barranc de Miralles.

Aquí deixarem els cotxes i continuarem a peu, per un camí senyalitzat que condueix prop de l'ermita, que d'aquí ja es veu. Primer s'han de baixar un centenar de metres de desnivell per creuar el barranc de Miralles, després continua fent marrades fins a una explanada on s'acaba, estem a 300 m de l'ermita i al mateix nivell. D'aquí surt una senda estreta amb un tram un xic escabros (els entesos en cordes ens han dit que hi posaran un passamà) que ens durà al final de la caminada, d'una hora i quart... Des del barranc de Miralles fins a l'ermita hi ha 310 m de desnivell. Tot el trajecte és apte per a BTT. Els més durs poden fer la tornada donant la volta per l'altre costat de la vall, amb pista de terra que passa per l'Espluga de Serra i Sapeira, on comença l'asfalt fins al pont d'Orrit.

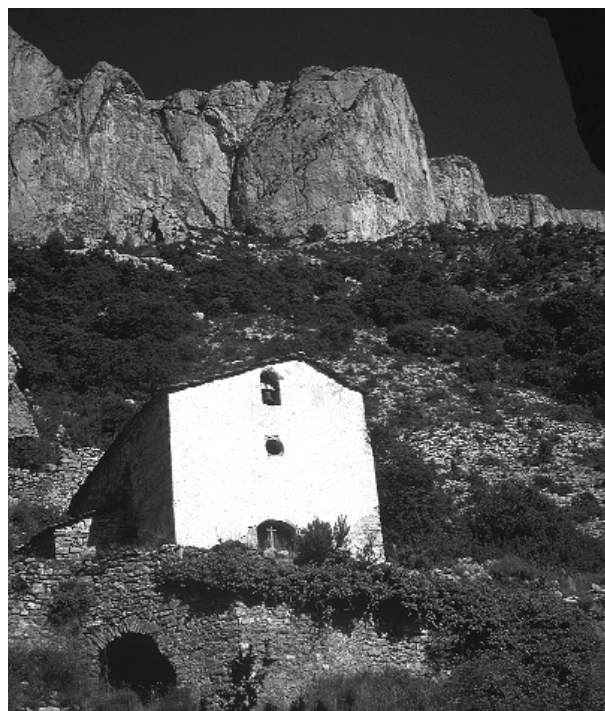
Sortida de Lleida: 8 hores. Esmorzar: cadascú allà on més li agradi. El lloc de reunió, ja esmorzats, serà davant la gasolinera d'Areny, d'on sortirem a les 10'30 hores.

Doncs bé, fins al dia 16 de desembre!

Àngel Gàzquez

Exposicions:

Fins a finals de novembre podrem gaudir de les magnífiques fotografies de Francesc Català, que amb el títol «Ladakh. El

Ermita de Sant Gervàs.

Arxiu: Àngel Gàzquez

petit Tibet», són un petit, però interessant, recorregut pel país i la religió d'aquesta zona muntanyenca. No és gaire fàcil amb vint-i-cinc fotografies demostrar tanta sensibilitat i respecte envers una gent i un territori.

Al desembre i al gener tindrem una mostra de les aquarel·les que Jesús Vidal, integrat completament en la vida rural lleidatana, pinta sense necessitat de sortir de casa una natura i un paisatge que coneix perfectament. La qualitat d'aquestes pintures només pot sortir de l'afecte i de la intimitat.

Benvinguts els nous socis al Centre:

Rubén García Segura	Maria Sala Sender
David Aguilà Gimeno	Josep M. Guasch Huguet
Manuel Garrido Alonso	Rosa Maria García Bosch
Xavier Monné Miras	

Del 10 al 21 de desembre, la Secció de Jovent organitza la IIIa FIMALÓS, la fira de material d'esquí i muntanya de segona mà. Si en voleu comprar, ja ho sabeu. I si teniu material per vendre, ja el podeu portar al Centre.

Euro Rando 2001

El passat diumenge 1 d'abril un grup de nou membres del CELL vam acompanyar el testimoni de l'EURO RANDO a l'etapa del GR 7 de Sant Pere de Sallavinera (596 m) al santuari de Pinós (904m). Aquesta caminada senderista estava organitzada pel Centre Excursionista de Terrassa, que ja ens estaven esperant a Sant Pere.

Abans de començar, vam tenir temps per signar el diari i comprar, pel mòdic preu de 1.000 pessetes, la samarreta commemorativa i el bastó tornejat per a l'ocasió. Foto amb els símbols de l'EURO RANDO (un testimoni de fusta d'olivera en forma de gran porra amb un dictàfon a l'interior i un bastó amb les insígnies incrustades de totes les entitats espanyoles que hi participaven) i breu parlament de l'alcalde d'aquest poblet veí de Calaf, que ens va comunicar l'orgull que sentia de formar part d'aquest esdeveniment europeu.

A les 9 i escaig del matí vam encetar el sender, que descendeix pel costat de l'estació de tren i puja al coll del Castell de Boixadors. Allí vam fer la paradeta per esmorzar i visitar el castell, enlairat damunt d'un turó a 863m d'alçada. El castell, documentat l'any 1085, té com a element més significatiu una poderosa torre circular romànica. Forma part del conjunt monumental la petita església, també romànica, de Sant Pere, del segle XI. Un acurat cartell explicatiu ens informa que els propietaris d'aquest castell eren els senyors de Boixadors que van participar en la conquesta de Lleida, fent costat al comte de Barcelona (algun historiador local podria confirmar si la partida Boixadors deu el seu nom a aquesta família?). Ah! les

Participants del CEL a la sortida.

visites guiades, a causa de les obres de restauració, solament es poden fer el primer diumenge de mes, d'11 a 14 hores.

Poc després del coll i fins arribar a Pinós, passem per la zona devastada per l'incendi del 98 de la comarca del Solsonès. L'últim tram és una feixuga pujada de més de tres quilòmetres, per pista bona i ampla, que ens porta al santuari de Pinós. Tot plegat, 18 quilòmetres i 3 h i 38 min de tranquil·la caminada, sense comptar parades. En el mateix santuari hi ha un bar restaurant casolà per als qui prefereixen entaular-se.

Per arrodonir el contingut cultural del viatge, i seguint les instruccions d'en Joan Ramon Segura, vam visitar també l'església de Pinós i la de Sant Pere de l'Arç, on en JR ens va poder demostrar els seus acreditats coneixements hagiogràfics.

¿Què és l'EURO RANDO?

L'EURO RANDO 2001 intenta ser una macromarxa senderista europea a través de deu itineraris que comencen d'altres tants cantons de la geografia del nostre continent. Tot sota la coordinació de l'ERA (European Ramblers Association). El propòsit principal és conscienciar la població sobre la importància d'aquesta activitat ludicoesportiva i buscar el suport dels poders públics.

La marxa es fa mitjançant relleus organitzats per les Federacions i Clubs de Muntanya de les diferents comunitats i localitats per on passa el sender. Es busca implicar les autoritats i personalitats públiques en general en la participació en cerimònies oficials al començament i al final de les etapes, en especial les frontereres.

Durant l'última setmana de setembre de 2001 els deu itineraris confluiran a Estrasburg en una gran concentració de senderistes.

Per Espanya passen dues d'aquestes deu rutes: la E.3 que va començar a Porto el 1.1.2001 i segueix el camí de Santiago, i la GR 7 (E.4 en terminologia europea) que va començar a Tarifa el 27.5.2000 i passa per Andalusia, Múrcia, País Valencià i Catalunya.

Podreu trobar més informació a la web específica de la revista *Desnivel* http://edicionesdesnivel.com/euro_rando2001/index.htm

LA CRÍTICA

El propòsit de l'EURO RANDO és realment bonic: potenciar el senderisme i per tant aquesta comunió de l'esport excursionista amb l'amor a la natura i al món rural. L'esdeveniment ha impulsat algunes accions que sense el ressò internacional s'haurien ajornat, com ara donar l'última "pinzellada" al tram Jaén-Tarifa.

Al costat d'això, i sempre parlant del nostre país, tenim paradoxes com ara el fet que alguns trams no es repinten perquè els clubs no reben diners per pagar la pintura, molt menys per posar pals indicadors o reparar els destruïts pels vàndals.

Per altra banda, dóna la sensació que el component polític del tema, preval sobre l'esportiu. També sembla incoherent que més de la meitat de les etapes no s'hagin fet caminant sinó amb cotxe, trencant així el simbolisme de l'esperit excursionista.

Entre els participants del CEL corria la sensació que l'organització de l'etapa i, en general del pas de l'EURO RANDO per Catalunya, no havia resultat tan encertada ni tan engrescadora com es podia esperar d'una Federació i uns clubs tan potents com els catalans, si comparem les xifres de participació amb les d'altres comunitats autònomes.

No obstant això, els possibles efectes benèfics s'hauran de veure a mig terme; mentrestant, molts seguirem, amb o sense EURO RANDO, gaudint i defensant aquesta forma tan extraordinària d'integrar l'esport amb la persona i el medi.

Pep el Valencià

La secció d'activitats subaquàtiques del CEL i l'actual normativa dels centres d'immersió: opinem-ne

L'evolució normativa de l'àmbit de les activitats subaquàtiques, i més concretament del busseig amb l'escafandre autònom, des de la seva primera regulació estatal l'any 1969 i posterior reglamentació al 1973, i més endavant amb l'adveniment de l'estat de les autonomies amb els conseqüents traspassos de competències fins arribar al panorama actual, ha anat conformant-se des d'una perspectiva gairebé paramilitar, farcida de restriccions i d'autoritzacions expressos per fer quelcom sota l'aigua, fins a una assimilació quasi empresarial i comercial del fet subaquàtic.

L'increment de bussejadors en les darreres dècades, lligat amb l'oferta creixent dels centres d'immersió estesos per tota la costa, així com per la creació de nombrosos clubs de busseig i la necessitat de regular i facilitar l'obtenció de la titulació de bussejador de les diferents organitzacions-empreses, han fet que la normativa s'adaptés a la realitat del sector de les activitats subaquàtiques. Les pretensions monopolístiques que les federacions del ram (FEDAS i FECDAS) volien mantenir amb desig d'exclusivitat per impartir cursos i assegurar, forçosament mitjançant la llicència federativa, els bussejadors, han topat amb una regulació normativa que ha fet canviar el xip federatiu havent de compartir els bussejadors amb altres organitzacions de busseig (PADI, SSI, ACUC, etc.).

De tot això es desprèn una regulació dels centres d'immersió que són definits com aquells centres que es dediquen a la realització de sortides al mar amb immersió i/o a l'ensenyament del busseig d'esbarjo. És el Decret 54/2000, de 26 de gener, pel qual s'estableixen els requeriments mínims per al funcionament dels centres d'immersió, emanat del DARP de la Generalitat de Catalunya.

Aquesta normativa, complementada per disposicions posteriors relatives als requeriments mínims de l'ensenyament del busseig per d'altres organitzacions publicades durant l'any 2001, han oficialitzat definitivament l'efectiu desenvolupament del vessant empresarial de certes entitats, algunes encobertes sota la forma de clubs federats, que ara es poden convertir en centre d'immersió si es comprometen a complir l'actual normativa. Els centres d'immersió de la costa ja tenien una regulació específica i ara ha quedat més matisada a nivell de responsabilitats i de registre de centres.

Si observem els textos de les normatives, que estan a la vostra disposició en l'arxiu de la SAS-CEL, els clubs federats poden continuar les seves activitats socials convencionals, però els clubs, federats o no, que vulguin organitzar sortides al mar amb immersió i/o realitzar l'ensenyament del busseig d'esbarjo

jo, s'han d'inscriure en un registre especial al DARP i complir amb tot un seguit de requisits (assegurances de cent milions, embarcacions despatxades, material de busseig, legalització d'instal·lacions, directors tècnics, etc.)

El CEL, que ostenta la personalitat jurídica sota la que es troba la SAS-CEL, ara per ara, no és cap centre d'immersió i no està inscrit en cap registre del DARP. La SAS-CEL no organitza sortides al mar amb immersió en el sentit legal del concepte, ja que no té els mitjans que precisa el decret. La qual cosa no vol dir que els membres de la SAS, amb títol i llicència federativa, no puguin anar a bussejar on vulguin. El fet de trucar a un centre d'immersió de la costa i reservar places al vaixell, no implica que la SAS-CEL estigui organitzant una sortida al mar amb immersió. I això cal que ho tinguin present els participants per tal de delimitar bé les responsabilitats. El centre d'immersió de la costa és qui organitza la sortida al mar amb immersió. La SAS només es limita a concretar una reserva d'un col·lectiu on cadascú actua a títol individual amb la seva titulació i llicència federativa.

La SAS-CEL, ara per ara, no realitza cursos d'ensenyament del busseig d'esbarjo en el sentit legal del concepte, i no ho podrà fer si no s'articulen mecanismes que ho facin viable. Per assolir aquesta possibilitat caldria un seriós esforç. És necessari un quadre tècnic d'instructors contractats, disposar del material de busseig adequat, compressor, les embarcacions despatxades, personal format en reanimació i assistència amb oxigen, amb el material tècnic i sanitari escaient, i complir els requisits d'assegurances i direcció tècnica per ser centre d'immersió.

Durant uns deu anys la SAS ha estat formant bussejadors amb escafandre autònom mitjançant la seva Escola, amb el suport tècnic dels seus instructors, i el servei de material i infraestructura de lloguer i càrrega d'aire mitjançant una empresa, SUBBEST, que va plegar l'any 2000.

La SAS-CEL pot continuar fomentant l'ensenyament del busseig concertant i adreçant els interessats cap a centres d'im-

mersió amb els quals es puguin concretar acords formatius aprofitant els instructors de Lleida. Tanmateix, tot bussejador que vulgui obtenir una titulació superior cal que ho faci saber a la SAS-CEL per tal de cercar la fórmula més viable.

No cal dir que des que es creà la SAS-CEL (1983) el marc d'actuació del sector subaquàtic ha evolucionat molt ràpid comparat amb l'immobilisme dels anys 70 i 80 del passat segle (segle no sols del cotxe, de l'espai o de la informàtica, sinó també un segle subaquàtic per excel·lència). Un nou escenari, farcit d'ofertes i d'infraestructures, es mostra davant el neòfit i possible futur bussejador, desconexor —ben segur si per afició no ho ha llegit— de l'auca dels pioners subaquàtics de fa més de cinquanta anys (Cousteau, Hass, Ametlla, ...), dels quals alguns dels fundadors de la SAS en foren deixebles, que durant els anys 70 i 80 compensaven amb il·lusió i companyonia les mancances i limitacions tant de material com d'infraestructures de serveis i formació per als bussejadors.

De vegades em pregunto què pot esperar de la SAS aquest hipotètic futur o nou bussejador, davant la clara competència de l'oferta actual del sector subaquàtic, amb nombroses publicacions, internet, etc. Facilitats de material, cursos, viatges? És tot un repte per a un col·lectiu reduït com és la SAS-CEL. L'actual regulació força els mecanismes de funcionament cap a dinàmiques empresarials i professionalitzades, envers les quals cal posicionar-se i decidir si la SAS ha d'aspirar assolir tal funció, o si bé, renunciant o posposant tal objectiu, cal apel·lar a l'essència. I, potser, l'essència sigui el caliu, concepte abstracte i imperceptible però real i palpable amb l'esperit quan es manifesta. Caliu d'unes persones que amb més o menys disponibilitat comparteixen activitats i projectes.

Aquest futur, o nou, bussejador, potser sí que en podria obtenir quelcom de la SAS i dels seus membres: un lloc amb bons companys amb qui compartir l'activitat subaquàtica.

Blai Montserrat i Calderó - Agost 2001

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

Camí dels bons homes

Arxiv: Lluís Taberner

La Lluïsa Terés al coll Portella Blanca d'Andorra (2.519 m).

Durant els segles XII i XIII, el missatge evangèlic càtar i el poder que el casal de Barcelona anava expandint pels comtats occidentals amenaçava la sobirania que Roma imposava sobre Europa. En aquesta situació geopolítica, el papat de Roma s'alià amb París i exèrcits de mercenaris en missió de guerra santa arrasaren poblacions senceres d'Occitània i Llenguadoc. La migració dels càtars en el seu exili de França cap a Catalunya, on troben protecció, marca el CAMÍ DELS BONS HOMES, entre Montsegur i Ber g. El Consell Regulador de la marca Camí dels Bons Homes ha convertit la suposada ruta en un sender de gran recorregut: el GR 107.

Aprofitant la proposta de catalogació d'excursions del CEC explicada pel Manuel Cortès a l' **Aresta** núm. 52, que en una escala de l'1 al 5 gradua dificultat tècnica, desnivell, temps de marxa efectiva i condició física necessària, intentaré mesurar-la.

1a etapa: BERGA-GÓSOL (graduació: 2-5-5-4)

Tot i que el Camí dels Bons Homes comença al santuari de Queralt (1.120 m), és aconsellable arribar-hi tot fent el Camí de

les Ermites des de Ber g. A unes 3 h i després del coll de les Nou Comes (1.480 m) entrem a la frondosa vall del riu Peguera on trobem faigs, roures, castanyers i bedolls, a més d'altres plantes com maduixeres, molses i falgueres. A uns 5 min del poble de Peguera (1.701 m) trobem una miraculosa i abundant font amb el clàssic safareig. No té preu. Un cop a la font de la Bruixa, es pot passar pel peu de la Roca de Ferrús o per Bonner. Després del molí de Feners, ja falta poc per arribar a Gósol (1.423 m). Tot el trajecte transcorre per senders i pistes de bon fer, tot i que cal tenir sempre la topoguia a mà. El desnivell acumulat s'acosta als 1.500 m i el temps de marxa en cap cas baixa de les 10 hores; per tant, la preparació física ha de ser intensa.

2a etapa: GÓSOL-BAGÀ (graduació: 2-3-3-3)

Encara que el desnivell a superar només és de 500 m, la baixada fins a Bagà des del coll de Torn (1.920 m), és de 1.120 m i molt llarga. Els camins de muntanya recuperats entre espessos boixos són magnífics. Després de passar per la font Nostra arribem a Bagà (800 m).

3a etapa: BAGÀ-BELLVER DE Cerdanya (graduació: 2-5-4-3)

Entre Gréixer (1.100 m) i el coll d'Escriu (1.500 m), primer passem per una roureda i després per una fageda, que ens deixen un agradable record. Abans d'arribar al refugi de Sant Jordi i al coll del Pendís, passem per Escriu (1.300 m), quatre cases abandonades que estan situades en una feréstega vall. Després del coll (1.764 m) i un cop arribats al refugi de l'Inglà comença una vertiginosa baixada per camins molt ben recuperats, entre avets i pins, per arribar a Pedra, ja a la plana de la Cerdanya.

4a etapa: BELLVER DE Cerdanya (1.000 m)-PORTA (graduació: 2-5-5-4)

Després d'arribar a Prullans, també per camins recuperats recentment, cal pujar la llarga i oberta vall de la Llosa fins a la Portella Blanca d'Andorra (2.519 m) per entrar a l'Ariège tot baixant la vall de Campcardós fins a Porta (1.511 m).

5a etapa: PORTA-MERENÇ DE LAS VALS (graduació: 2-2-3-3)

Tot i que cal passar per l'estació d'esquí de Porté-Puymorens i que és una etapa de trànsit, tant les vistes de les muntanyes d'Andorra des del Coll (1.920 m) com la baixada fins l'Ospitalet i el sender fins Merenç (1.052 m), són molt agradables.

Variant: Porta-Llac de Lanoux-Portella de Bésins-Merenç (2-5-5-5)

Etapa alpina per excel·lència que passa pel peu del Carlit i pel refugi de Bésins.

6a etapa: MERENÇ DE LAS VALS-SORJAT (graduació: 2-4-4-3)

Sorprèn força la pujada fins al Serrat de Larguis (1.750 m) per la manca d'espessos boscos, propis de la comarca, tot i que en arribar al Serrat podem admirar una magnífica conífera que té sis troncs que li surten junts. La baixada fins Orgeis (823 m) i Sorjat (1.064 m) torna a ser entre espessos boscos.

7a etapa: SORJAT-MONTSEGUR (graduació: 2-4-4-3)

Típica etapa del Pirineu de l'Ariège que passa pel coll d'Ijou (1.649 m), pel refugi de Chioula i que un cop passat Comús (1.166 m), entra a les gorges de la Frau (704 m). L'arribada al pla dels Cremats (1.026 m) i al castell de Montsegur (1.207 m) és un bon premi.

COMENTARI

Aquest GR és magnífic tant en l'aspecte esportiu com en el paisatgístic. Es travessen fagedes i boscos de pi negre i de pi roig, a banda de magnífiques avetades, tant al Bergadà i la Cerdanya com a l'Ariège.

La tasca de recuperació de camins que han fet és admirable. S'endevina una considerable recerca dels veritables camins, cosa que els ha comportat un mínim de feina en llur tasca de rehabilitació. La quantitat de marques és suficient però no excessiva. Per contra, és excessiu l'interès dels hotelers i de les institucions de fer passar el GR pel màxim nombre possible de pobles, cosa que allarga massa les etapes. En la 1a etapa, a l'alçada de Peguera i a uns dos km, hi ha una casa de turisme rural i a la font de la Bruixa, un refugi lliure. L'endemà no té cap lògica passar per Bagà; fóra millor finalitzar la 2a etapa al refugi de Sant Jordi després de pujar pels Empedrats des de la Font Nostra. D'aquesta manera la pujada per la vall de la Llosa es podria alleugerir, fent nit a la cabana dels Esparvers.

SERVEIS

Cal Nen (Berga): Tel.: 93-8210027. Ben situada, bon servei i bon preu.

Hostal Francisco (Gósol): Tel.: 973-370075. Ben situada, bon servei i bon preu.

Fonda Ca l'Amagat (Bagà): Tel.: 93-8244032. Bon servei i bon preu.

Fonda Biayna (Bellver de Cerdanya): Tel.: 973-510475. Autèntica fonda de muntanya, bon servei, cara.

Gîte d'Etape (Porta): Ben situada, bon servei encara que pobre, bon preu.

Gîte d'Etape (Merenç de las Vals): Tel.: 0033561643250, Excel·lent tant pel que fa a l'ambient com pels plats que serveixen. Molt bon preu.

Gîte d'Etape (Orlu): Tel.: 0033561646188, Tot el contrari de Merenç de las Vals.

Per a més detalls consulteu:

El Camí dels BONS HOMES, Topoguia de la ruta dels càtars. Editorial ALTAIR. Disponible a la biblioteca del Centre.

Lluïsa Terés i Lluís Taberner